Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 5. Wilnia, Čaćwier 19 Studnia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMĄDZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz ran. da 6 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod — 10 zał., na paŭhoda — 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zł.
HAZETA WYCHODZIĆ 2 RAZY U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ wadnej pałoscy.

Na pačatku hodu.

Nad zahonami i miežami Biełarusi milhanuŭ i ščeznuŭ nazaŭsiody 1927 hod. Nie ŭ wadnoj biełaruskaj chacie budzie jon doŭha astawacca ŭ pamiaci, nie ŭ wadnym biełaruskim sercy budzie jon strymieć balučym ražnom i nie za wadnym biełaruskim stałom budzie jon spaminacca z ciarpieńniem. Milhanuŭ i prapaŭ nazaŭsiody 1927-my hod. Tam jon zabraŭ ad dziaciej matku, tam-ža baćku, tam hradam wybiŭ pasiewy, a tam woś pamaryŭ žywinu. Usiudy astawiŭ swaju čornuju płačać, usiudy pakinuŭ pa sabie znak.

— Spaminaj-ža miane, kuma! — kazaŭ jon adchodziačy Biełarusi. A naša matuchna Biełaruś rada ćymchutčej zabycca swajho lichoha kuma. Niamiłym jon byŭ Joj, niamiłym. Dziatańkaŭ Biełarusi pazahaniaŭ u wastrohi jon niahodny i pakinuŭ pa sabie mahiły i mahiły. Jana z stracham hladzić na taho niawiedamaha i niaznanaha, jaki prybližajecca da chatkaŭ i humnaŭ dzietak Jaje. Ciažkaja chwilina! Spatykaci, ci nie spatykaci? Chto jon i jaki jon? Što jon niasie Biełarusi? Sonca wahnistaje, ci nočku niawolańki? Chto jon i jaki jon?...

Zwykłasia ŭžo naša Matuchna z niaznanymi i niawiedamymi abchodzicca. Nia wychodzić užo jana na wulicu z chleba bondaju, nia kłaniajecca hošciu nowamu. Dočki krasnyja pachawalisia ŭ kamorańki biezwakonnyja, kab nia ŭbačyŭ ich apahanieny. Nia skrypiać balej dźwiery siennyja, nie sadzicca hość bolš na pokucie i nia silicca wieraščakaju. Nie piajuć jamu piešniaŭ spatkańnia, z jołkaŭ-chwojačkaŭ nia wijuć wiankoŭ. Nie abwodziać bolš ručnikom jaho i nia ścieluć puć suknom miakińkim. Jon prychodzić tut niezaŭwažanym, chodzić wioskaju j pa za humnami i hladzić na ŭsich wokam skryŭlenym...

Kolki minuła i ščezła užo chwilinkaŭ raźwitańnia i spatykańnia z hadami? Kolki nočaŭ pierałomu pierajšło pa Biełarusi? Kolki razoŭ Biełarus paŭtaraŭ užo słowa: „Nowy Hod?" Usio ŭžo strašenna abbiłosia, usio stałasia budzionščynaju: dzień biez świattа. Biełaruś idzie swaim šlacham i nie ahladajecca na dzionnyja nazowy i na kalendarny padzieł času. Jej nia cikawyja hadziny, dni i miesiacy, jaje nia ciešać wiosny, wosieni i lety z zimami. Jaje nia trywožyć chwilina, kali naš kraj staŭsia raździortym, Jana nia jenčyć z pryčyny, ci heta było a wośmaj hadzinie na ranicy, ci ŭ wiečary.

Biełaruś trywožycca tolki ab čynach swaich dziaciej. Biełaruś jenčyć ad prošłaha biazsilla hetych-ža dziaciej. Jana padniawolnaja cichieńka paručyła siabie swaim dzietkam:

— „Ratujcie mianie, dzietańki!"

A dzietańki chucieńka kinulisia da „pracy". Adzin zapieniŭšysia siadzić dni i nočy i tworyć plan „Biełarusi čornaje", druhi „biełaje", inšy „čyrwonaje", hety „zialonaje", a heny „raboje"...

Biełaruś-ža lažyć biezpatolnaja.

Zradziłasia tabała partyjnych bandytaŭ i kožny z ich lotaje z nawostranym nažom, kab prabić hrudzi rodnaha brata. Kožny precca pa zasłuhi i ŭsie zabylisia, što nad imi wisić prawa abawiazku.

A Biełaruś lažyć niaščasnaja i adnakalornaja: *narodnaja, wiaskowaja.*

Partyjnyja bandyty naklejwajuć na swaje pašparty marki zasłuhaŭ, kab paśla, padličyŭšy i adważyŭšy, zahaniać u mahiłu Biełaruś.

Usie prucca pa zasłuhi...

A čyj-ža abawiazak pracawać dla Biełarusi, kali wy ŭsie šalejecie ŭ honcy za zasłuhami, panowie! Čyj-ža abawiazak žyć i ŭmiorci dla Biełarusi, kali wy ŭsie dumajecie panawać? Nad kim-ža budziecie panawać? Wy dumajecie, što Biełaruś — heta stada žywiny? Daremnyja wašyja słowy i lišnija wašyja teoryi.

Biełaruś znaje tolki adno słowa: Praca — i tolki adzinuju teoryju: Narodnaje wyzwaleńnie.

Biełaruś nia dzielić swaich dziaciej darami za „zasłuhi", — bo abawiazkam kožnaha Biełarusa jość pracawaci dla Biełarusi.

Panowie, razroźniwajcie paniaćcie: *abawiazku i zasłuhi.*

Žyć i ŭmiorci za Biełaruś jość *nie zasłuhaju, ale abawiazkam* kožnaha z nas.

Ščaśliwy toj, chto z nas swoj abawiazak najpaŭniej i najlepš u žyćci spoŭnić!...

Podły-ža toj Biełarus, jaki pracuje tolki dla zasłuhi. *Praca dla Baćkaŭščyny jość na ŭsim świecie biazpłatnaja!*

Fr. Hryškiewič.

Prykład wialikanaŭ.

Ahulnuju ŭwahu świetu źwiarnuła na siabie maleniečkaja respublička tak zwanaj Siaredniaj Ameryki (Nikaragua), jakaja iznoŭ padniała, treba dumać, — užo ŭ apošni raz! — hieraičnuju, ale bieznadziejnuju baraćbu za niezaležnaść proci najmahutniejšaha ŭ świecie wołata imperyjalizmu — Paŭnočnych Stanaŭ Ameryki.

Hetkaj samaj baraćboj u Nikaragua pačaŭsia minuły hod; jej-ža pačynajecca i nowy. Tady na čale paŭstancaŭ-niezaležnikaŭ stajaŭ hienarał Sakassa, ciapier baraćba idzie pad pawadyrstwam hien. Sandino. Tady i ciapier paŭstańnie proci ŭradu prezydenta Dyjaza faktyčna śkirawana proci amerykanskaha ŭradu, jaki i pasadziŭ hetaha swajho najmita faktyčnym dyktataram „respubliki" i biez usialakaj ceremonii kidaŭ i kidaje jamu na pomač proci „rewalucyjanieraŭ", a sapraŭdy proci ŭsiaho narodu respubliki wielmi značnyja siły suchaputnaj armii, marskoha i pawietranaha flotu...

U sučasny mament abjadnanaja akcyja hetych wajennych siłaŭ Ameryki, hubiačy sotniami nia tolki wojska, ale i mirnaje nasialeńnie šlachotnaj, wolnalubiwaj respublički, — teroryzuje ŭwieś kraj, kab faktyčna zawiaršyć jaho wajennuju akupacyju i aneksyju (zachwat)!..

I woś charakternaje źjawišča našych warwaryzawanych, nia tolki źnizu, ale i źwierchu, časoŭ — amerykanski ministar, nie paśpieŭšy nawiet abmyć rukaŭ ad ŭściaž praliwanaj u jaŭna začepnaj, jaŭna zaborčaj, jaŭna imperyjalistyčnaj wajnie — krywi, padpisywaje notu da wialikich dziaržawaŭ Eŭropy, prapanujučy im... stwareńnie traktatu wiečnaha miru, jaki abwiaščaje „ŭsialakuju wajnu — mižnarodnym prastupleńniem"!

Adno tolki sapastaŭleńnie hetych akcyjaŭ amerykanskaha ŭradu niaznosna dla maralnaha pačućcia čaławieka, i kaža ab niejkim hłybokim maralnym kryzysie našych časoŭ...

Ale hetaje maralnaje abureńnie nie zwalniaje nas ad bližejšaha razhladu hetaha źjawišča.

Charakterny dla našych časoŭ kanflikt miž idejaj niezaležnaści drobnaj dziaržawy i tak zwanymi „žyćciowymi interesami" wialikaj dy jašče imperyjalistyčnaj, heta značyć — pratendujučaj na panawańnie nad inšymi — ŭ metach jaje suświetnaj palityki — dziaržawy, — razyhrywajecca ciapier ŭ Nikaragua, možna skazać, u swajej klasyčnaj formie...

Sprawa ŭ tym, što terytoryja resp. Nikaragua paprostu patrebna Amerykanskim Stanam, jakija planowa, rašuča i mahutna, amal što biez kankurentaŭ pašyrajuć swaju terytoryju i ŭładu ŭ Amerycy.

Nikaragua prosta budzie prahłyniena Amerykaj, jakaja za apošniuju ćećwierć wieku prahłynuła pa čarzie — Panamu, Haiti, San-Domingo, Porto-Ryko, Kubu, — kab nia ličyć jašče celaha ściahu prawincyjaŭ, adarwanych raniej ad Meksyki... Ciapier pryjšoŭ čarod na Nikaragua...

Na tym-ža strašenna ważnym dla Ameryki kusku ziamli pamiž Paŭnočnaj i Paŭdzionnaj Amerykami, tak zw. Siaredniaj Amerycy, lažać, apraća Nikaragua (z Managua), jašče 5 respublićak: Hwatemala, Honduras, San-Salwador, Kosta-Ryka i Panama. Z ich — Panama, jak skazana, užo prahłyniena Amerykaj, a reštu, jak z časam nawat i Meksyku, čakaje taja-ž sudźbina...

Ale z usich hetych respublikaŭ asabliwuju ważnaść majuć dla Ameryki dźwie: Panama i Nikaragua. A heta dziela taho, što jany lažać na najbolš wuzkim miejscy terytoryi, praz jakuju Ameryka pabudawała dwa wializarnych kanały, jakimi złučyła Atlantycki i Cichi Akijany, stwaryŭšy hetkim čynam šlachi, majučyja niatolki wializarnaj ważnaści tarhowaje značeńnie, ale majučyja ahramadnuju stratehičnuju wahu dla abaronna-začepnych aperacyjaŭ Amerykanskaha flotu.

Ab haspadarčym značeńni hetych kanałaŭ my doŭha razwodzić nia budziem: ważnaść hetaha najkaraciejšaha, a dziela taho najtaniejšaha marskoha šlachu z Atlantyckaha Akijanu ŭ Cichi, jaki možna prajści ŭ niekalki hadzinaŭ zamiest taho, kab abychodzić z paŭdnia ŭsiu Paŭdzionnuju Ameryku, tracіačy na heta niekalki tydniaŭ, — jasna kožnamu. Padamo tolki paru cyfraŭ uzrostu dachodaŭ, jakija daje adzin z kanałaŭ — horšy — Panamski, — jaki zrabiŭsia užo zališnie ciesnym dla strašenna pawialičyŭšahasia tarhowaha ruchu karabloŭ pa im, što, dadamo adrazu, — źjawiłasia adnej z pryčynaŭ budawańnia druhoha — Nikaraguanskaha...

Dyk woś — u 1920 h., wydatki na ŭtrymańnie Panamskaha kanału byli 6 mil., 112 tys. dalaraŭ, a dachody jon daŭ — 6 mil., 354 tys. dal., ci — kanał dawaŭ užo čystaha dachodu kala 250.000 dal. A woś, u 1925 h. wydatki na kanał byli 8 mil., 116 tys., a dachodu — ad płaty za prachod tarhowych karabloŭ usialakich dziaržawaŭ — nabrana ŭžo było — 21 mil., 583 tys. dal.!...

Jasna jaki „dobry interes" zrabiła Ameryka, zachapiŭšy Panamu!..

Ale niamienš ważnaje značeńnie majuć abodwa kanały dla Ameryki z punktu hledžańnia wajennaha. I hety bok sprawy kanałaŭ asabliwa wysoŭwajecca napierad u našyja časy, kali Amerykanski imperyjalizm pačynaje ŭsio bolš wyrazna prymać aktyŭnazačepnyja formy, jaŭna wychodziačy za rubiažy čysta Amerykanskaj sfery, a naadwarot — raspačaŭšy nowuju fazu Amerykanskaj palityki, jakaja robicca suświetnaj i stawić sabie, jak pieršy krok da zdabyćcia panawańnia nad świetam, baraćbu za panawańnie nad akijanami — z „wаładarkaj moraŭ" — Anhlijaj...

My wiedajem, što tolki paśla prawału parazumieńnia Ameryki z Anhlijaj u sprawie zraŭnańnia marskich siłaŭ abiedźwiuch, u sprawie padzielu poraŭnu ŭłady nad akijanami, — Ameryka adrazu kinuła 400 milijonaŭ dalaraŭ na budawańnie wajennych karabloŭ, pryniaŭšy tak zwanuju „wialikuju prahramu marskich zbrajeńniaŭ", pradbačučuju budawańnie 75 wialikšych bajawych adzinak flotu ŭ bližejšyja niekalki hadoŭ!..

Anhlija, jakaja nia moža admowicca, dziakujučy asabliwaj budowie swajej raskidanaj pa ŭsiamu świetu zapraŭdy-ž „suświetnaj imperyi", ad wykłučnaha panawańnia na morach, pryniała wyzaŭ Ameryki i, z swajho boku, parazumieŭšysia z Japonijaj, treciaj wialikaj marskoj dziaržawaj świetu, — raspačała kankurencyju z Amerykaj u pawialičeńni marskich siłaŭ.

Anhlija dobra razumieje, što heta baraćba z mahutnaj, bahaciejšaj nawat za jaje, Amerykaj, rašuča stawić na kartu ŭsiu budučynu Anhlii, jak wialikaj suświetnaj dziaržawy, ale, jak my skazali, wyzaŭ treba było pryniać, bo Ameryka tak ci jnakš raspačała baraćbu, — karystajučysia značnym asłableńniem Anhlii dyj pazywajučysia na swaje strašenna ŭzrosłyja siły i bahaćcie. Ameryka zdabywajučy sabie „adkaznaje stanowišča ŭ świecie", wyciskaje — pakul što tolki finansawapalityčnymi ŭpływami Anhliju z celaha niaźličanaha ściahu najlepšych kutkoŭ ziamnoj kuli, u jakich tak ci jnakš hwałtam aružža ci ŭpływam kapitału zdabyta ŭhniaździłasia Anhlija...

Ameryka stawić sabie zališnie jasna dla Anhlii metaj — raźbićcio hetaj wializarnaj suświetnaj imperyi na

kawałki, z jakich niekatoryja zusim užo wyrazna zdradžajuć žadańnie dałučycca da Ameryki, jak napr. Aŭstralija... U najlepšym dla Anhlii prypadku abjadnańnia abiedźwiuch hetych najmahutniejšych u świecie anhłasaksonskich dziaržaŭ, Anhlija stracić swajo kirujučaje miejsca ŭ nowaj suświetnaj imperyi na karyść Ameryki..

Usia heta nowaja suświetna-imperyjalistyčnaja palityka Ameryki zališnie jaŭna pahražaje — *wialikaj wajnoj na mory*, — kab Ameryka nia prymała ŭsich mieraŭ i srodkaŭ dla taho, kab z usich bakoŭ padrychtawacca da hetaj wializarnaj baraćby z Anhlijaj, a mahčyma i z Japonijaj adnačasna...

I woś adnym z pieršych i nieabchodnych warunkaŭ pieramohi ŭ hetaj baraćbie źjaŭlajecca biazumoŭnaje waładańnie abodwuma pabudawanymi Amerykaj kanałami — Panamskim i Nikaraguanskim, jakija sami saboj jak byccam pawialičywajuć udwaja siły amerykanskaha flotu, dazwalajučy Amerycy — ŭ časie wajny pierakidywać z niedastupnaj niwodnaj inšaj marskoj dziaržawie chutkaściaj — swaje atlantycki i cicha-akijanski floty — z adnaho akijanu ŭ druhi...

Z hetaha ŭsiaho ciapier nam jasna, što amerykanski imperyjalizm, pryniaŭšy jaŭna wajaŭničuju formu, raspačaŭšy wykanańnie wializarnaha maštabu zadačy, papraŭdzie nia moža ličycca z takoj „drabnicaj“, jak „prawy“ niejkaj tam — „niezaležnaj“, „suwerennaj dziaržawy“, jakaja da taho-ž — nia maje nijakich siłaŭ pawažna baranicca ad jaho mahutnaj ruki.

A tamu i ŭsiu „šlachotnuju“ prapazycyju, amerykanskaha ministra wialikim dziaržawam Eŭropy ab zakłučeńni „Traktatu wiečnaha miru“, jakraz u mament raspačaćcia amerykanskim uradam rašučaj akcyi akančalnaha zachwatu Resp. Nikaragua, treba razhladać bolš, jak pieraściarohu hetym wialikim dziaržawam, kab jany nie miašalisia ŭ hetuju „chatniuju sprawu“ Ameryki, jakaja ich zusim nie datyčyć!...

I zapraŭdy-ž źmiest prapanawanaha Amerykaj Francyi i inšym dziaržawam „šlachočnaha“ traktatu wyrazna paćwiardžaje hetuju dahadku.

Pieršaje, heta toje, što Ameryka, jak widać z adkazu Japonii na prapazycyju, — prapanuje Traktat wiečnaha miru — tolki wialikim dziaržawam, pakidajučy hetym samym — jak im taksama i sabie — „wolnuju ruku“ ŭ adnosinach da roznaha rodu drobnych dziaržawak, jak Nikaragua i da jaje padobnyja...

Dziela taho amerykanskaja prapazycyja wyrazna skirawana na razwał niapryznawanaj Amerykaj Lihi Nacyjaŭ, jakaja prynamsia pa swajmu statutu nia robić rožnicy ŭ abaronie prawa na suwerennaść, miri biaśpiečnaść pamiž wialikimi i niewialikimi dziaržawami.

Druhoje, heta — toje, što 111 artykuł amerykanskaha prajektu „Traktatu wiečnaha miru siarod wialikich dziaržaŭ“, wyrazna padčyrkiwaje tak zwanuju „nawuku Monroe“, — hetuju tradycyjnuju padstawu amerykanskaj palityki, jakaja kažučy: „Ameryka dla Amerykancaŭ“, tym samym rašuča zabaraniaje eŭrapejskim dziaržawam umiešywacca ŭ amerykanskija sprawy.

Hetaje padčyrkiwańnie „nawuki Monroe“ jasna haworyć ab tym, što jakija-b hwałty Ameryka nie rabiła „u siabie doma“, — treba, kab Eŭropa siadzieła cicha... Hety 111 art. maje jašče i značeńnie wyraznaj pieraściarohi ŭ bok Anhlii, jakaja, jak dobra wiedaje Ameryka, — kidaje wielmi značnyja hrošy dziaržawam Siaredniaj Ameryki — Meksycy i inšym, kab tyja rabili čym bolš pieraškodaŭ Amerycy ŭ jaje imperyjalistyčnaj ekspansyi. Anhlija taksama „kankuruje“ čym tolki moža z Amerykaj.

Na kančatak paŭtorym jašče raz: toje, što i jak robicca Amerykaj z Nikaragua klasyčny prykład imperyjalistyčnaj ahidy našych časaŭ.

Ci-ž možna pašla hetaha dziwicca, kali za prykładam wialikanaŭ — pačynajuć toje-ž samaje rabić i tyja drabniejšyja „hieroi“, jakich až zašmat raźwiłosia i ŭ našym „Starym Swiecie“ — pa hety bok akijanu! **j.**

Z hazetaŭ.

Ab „Dumcy Pracy“.

Wybarny sezon možna pryraŭniać da dnia pieršaha krasawika (prima aprilis). Dazwalajecca manić kolki, kamu i dzie chočaš.

I nichto za heta zławacca nia maje prawa!

Asabliwa nia možna zławacca na „Dumku Pracy“, jakaja manliwuju taktyku dastała ŭ spadčynie ad swaich papiarednic. A takaja kroŭnaja spadčyna na wybarny čas — prosta skarb. Adnamu kryknieš: buržuj, druhomu: pradažnik, treciamu: fašyst. I nichto za heta nia bje i ŭsim wiesieła.

Adno hora, što nichto nia choča wieryć. — „Ty, brat, mianie — kaža — nie nadurješ, ciapier wybary. Mandataŭ tabie chočycca. Adnych suchich mandataŭ, nawet biez padušak.

A pisać treba, usio roŭna što. Hazeta wychodzić 2 razy na tydzień i farmat nie mały. Treba-ž niečym zapoŭnić.

Ciapier pierad wybarami ŭsio možna.

I woś čytajem u № 2 „Dumki Pracy“:

„Sielsajuźniki i chadeki zusim zapradalisia žydoŭskaj buržuazii i litoŭskim fašystam. Wiedama jošć, što jany addali 3 mandaty (užo i addali!) litoŭskaj buržuazii“.

Adnak „Dumcy Pracy“ treba być konsekwentnaj. Kali abjadnańnie na čas wybaraŭ z inšymi nacyjanalnymi mienšaściami nazywać pradažnictwam, to hetym samym liča „Dumka Pracy“ pradažnikami Žydam i Niemcam byłych aryštawanych pasłoŭ Hramady, jakija ŭ 1922 hodzie išli na wybary tak-ža ŭ bloku z niapolskimi nacyjami.

Kali-b „Dumka Pracy“ pryznałasia ciapier, što łže — šmat ad hetaha wyhrała-b.

Na wybarny sezon kali pawodle swajho zwyčaju, pryjdzie „Dumcy Pracy“ achwota pierachryščywacca na inšy nazoŭ, woś my praz „udziačnaść“ prapanujem takija nazowy bolš padchodnyja da źmiestu hazety i zrodniennyja z daŭniejšym i ciapierašnim nazowam: npr.:

„Škodnaja praca“, „I mana Praca“, „Złosnaja Dumka“, a najlepš: „Prydumka“.

Stal.

Ab haspadarcy.

Z hutarak ab hadoŭli cialaci.

(Hladzi Nr. 4 „Biel. Krynicy“)

Paša.

Jak ważnaj składowaj častkaj pry hadoŭli cialaci jošć paša, widać z taho, što wučonyja haspadary prosta kažuć: „*chto nia maje dla cialaci pašy, toj nia śmieje ciała hadawać*“. I zusim słušna. Štodziennaje žyćcio heta paćwiardžaje.

Paša maje dla cialaci dwajakaje značeńnie: 1) jak najtaniejšaje prakarmleńnie, 2) jak najlepšaja mahčymaść da fizyčnaha raźwićcia, dy da zahartawańnia zdaroŭja. Dziela taho, kab paša dała cialaci mahčymaść dobra napaświcca, musić mieć dobry *trawastoj*. Tolki takaja paša adpawiadaje swajmu naznačeńniu. Dla cialaci korm wyšukany im samym na pašy jošć niezraŭnana karyśniejšym, čymsia toj-ža korm, dadzieny hetamu cialaci ŭ chławie. Kab cialo mahło dobra wyŭžytkawać pašu, musić być najmienš $5^1/_2$ — 6 miesiacaŭ staroje. Jasna zhetul, što najwyhadniej hadawać cialo narodžanaje pierad Nowym Hodam (u poznuju wosień, abo na pačatku zimy): na świežuju trawu wiasnoj takoje cialo užo možna puścić paświć. Prykormliwańnie cialaci da 9-och miesiacaŭ z pašy treba ličyć za samo saboj zrazumiełaje. Pojłam jošć čystaja wada.

Wiedama, što daloka nie zaŭsiody možna mieć u haspadarcy cialo da Nowaha Hodu: zusim dobra možna hadawać tady i cialo narodžanaje paźniej. U takim adnak wypadku cialo ŭ pieršym hodzie pojdzie na pašu abo tolki *na kaniec leta*, kali *paša užo nia maje taho značeńnia, jak na wiasnu*, abo i zusim nia pryjdzie: musić tady ahranićycca chławom prastornym dy wyhanam. I hetaki sposab praktykujecca z zdawalajučymi wynikami.

Jak akazija da fizyčnaha raźwićcia i zahartawańnia zdaroŭja, paša dla plemnaha cialaci nia moža być zamieniena ničym inšym. Ruch, da jakoha cialo na pašy, šukajučy trawu bywaje zmušanym, robić upływ na cialo jak najlepšaja himnastyka ŭsich jahonych muskułaŭ, jakija pry daŭžejšym niaŭžywańni zanikajuć. Na pašy raźwiwajucca hrudzi cialaci, łohkija, serca, žyły, macniejuć kości. Cialo takoje bywaje zdarowym i adpornym na ŭsiakija zaraźliwyja chwaroby.

Skazanaha dosyć, kab bačyć i razumieć canu pašy dla cialaci. Tamu ŭsiudy tam, dzie napr. drobnyja haspadary nia majuć ułasnaha paśbišča, tam musiać abawiazkawa łučycca pa niekalki dziela prydbańnia adpawiednaha kuska hruntu, na katorym - by možna było pašla zakładci paśbišča na asnowach *kooperatyŭnych*. Hetkich paśbiščaŭ znajemo siańnia asabliwa šmat u Niamieččynie, Šwajcaryi, Aŭstryi, Holandyi, dzie jany pakazalisia być wielmi praktyčnymi.

Dzie-b adnak drobnyja haspadary i na takoje kooperatyŭnaje paśbišča nie mahli ŭzdabycca i mima ŭsio heta chacieli-b hadawać cialo, nie astałosia-b tut inšaha ničoha chiba inšaha, jak zdawolicca bolšymi, ci mienšymi wyhanami, ładžanymi zwyčajna pry chławoch. Na taki wyhan cialo musić dastacca štodzień, kab prynamsia rucham na wolnym i čystym pawietry zdabyła sabie choć častku taho (zdaroŭja!), čaho-b u poŭnaj miery mahło zdabyć na pašy.

(D b.) *Ad. Klimowič.*

Wybarnyja sprawy.

„Sielrob“ na Wałyni. Pawodle nadchodziačych z Wałyni wiestak, ukrainskaja radykalnaja partyja „Sielrob“ pačała tam wiaści intensyŭnuju pradwybarnuju pracu. Na kanferencyi delehataŭ hetaj partyi, jakaja adbyłasia ŭ Łucku, pastanoŭlena jści na wybary niezaležna; na pieršym miescy wybarnaha spisku maje być byŭšy pasoł Siarhiej Kazicki. Lawica „Sielrobu“ wiadzie asabliwa pradwybarnuju ahitacyju ŭ pawietach Kremianieckim, Dubienskim i Zdałbunoŭskim.

Jak polskija partyi iduć na wybary? Piast idzie ŭ bloku z polskaj Chryścijanskaj Demokracyjaj. Interas na hetym pawinna zrabić pieradusim polskaje duchawienstwa, jakoje, jak wiedama, maje prywyčku ahitawać z ambonaŭ.

Stronictwo Chłopskie idzie na wybary samastojna biaz bloku z inšymi.

Na spisie dziaržaŭnym, (lista państwowa) stajać: Dombski, Waleron, Wrona, Pluta i inšyja.

Wyzwaleńnie i PPS adzin adnamu pamahajuć. Ad hetaha parazumieńnia zdajecca wyhrajuć pepeesy — partyja pa miestach dawoli silnaja. Wyzwalency ŭ nas, dziakujučy swajej palitycy na hruncie Sojmu, ciapier akančalna zbankrutawany.

Biełaruski wydawiecki ruch u Wilni u 1927 h.

„Biełaruska-litoŭskaj Pahoni
Nia spynić, nie ździaržać, nia strymać!..“
M. Bahdanowič.

Hetyja woś natchnionyja słowy wialikaha piešniara biełaruskaha niejak sami prychodziać na dumku, kali my pryhladajemsia da rezultataŭ biełaruskaha wydawieckaha ruchu ŭ Wilni ŭ 1927 h.

Nia hledziačy na ŭsie ździeki i pieraškody dy-j ciažkaje matarjalnaje stanowišča hramadzianstwa — biełaruski wydawiecki ruch u Wilni ŭ 1927 h. nia tolki nie zaniapaŭ, ale — naadwarot — hetak uzros, što zdajecca nie pamylimsia, kali skažam, što hetulki knižak biełaruskich, kolki ich wyjšła ŭ Wilni ŭ minułym 1927-ym hodzie, nia wyjšła jašče tutaka anikoli ŭ praciahu adnaho hodu, pačynajučy ad samaha uźnikieńnia biełaruskaha adradžeńskaha ruchu!..

Niżej dajom, apracawany pa addziełam, systematyčny *spis wilenskich biełaruskich wydańniaŭ u 1927-ym hodzie*, dziakujučy jakomu našy čytačy patrapiać chutka j — biaz trudu razabracca ŭ biełaruskich literaturnych nawinkach letašniaha hodu, dawiedajucca ab nowych wydańniach starych tworaŭ, jakija mo' chacieli kupić, ale nie znajšli tady ŭ prodažy, a hetak-ža i ab apošnich biełaruskich pierakładach, wyjšaŭšych u miežach Polščy, i ŭreščie — ujawiać sabie naležna bujny ŭzrost biełaruskaje presy ŭ Wilni.

Woś hety śpis, u jakim twory wyjšaŭšyja łacinkaj abaznačany zorkaj (*).

I. Paetyckija twory.

a) Literaturnyja nawinki:

1) Arsieńniewa Natalja: „Pad sinim niebam“ — wialiki zbornik wieršaŭ.

2) Hryškiewič Francišak: „Wiesnawyja melodji“ — zbornik wieršaŭ.

3) Wasileŭski Jan: „Skarb“ — niewialičkaja paemka z biełaruskaha narodnaha žyćcia. Wyjšła dwuma alfabetami: łacinkaj i hraždankaj z ilustracyjami.

4) Michail: „Chrystowy zołak“ — zbornik wieršaŭ pa biełarusku i pa maskoŭsku.

b) Nowyja wydańni starych tworaŭ:

5) Bahdanowič Maksim: „Wianok“ — wialiki zbornik wieršaŭ.

6) Bahušewič Francišak: „Dudka biełaruskaja“ — zbornik wieršaŭ (*).

7) Paŭłowič Albert: „Snapok“ — zbornik wieršaŭ.

8) Jadwihin Š.: „Dzied Zawała“ — niewialičkaja paemka z časoŭ paŭstańnia 1863 hodu.

II. Proza.

a) Literaturnyja nawinki:

9) Hrynkiewič Stanisłaŭ: „Arlanio“ — nowela z biełaruskaha narodnaha žyćcia (*).

b) Nowyja wydańni starych tworaŭ.

10) Hušča Taras (Jakub Kołas): „Kazki žyćcia“ — wialiki zbornik allehoryčnych nawełaŭ.

c) Pierakłady:

11) Jöergensen J.: „Prypowieści“ — zbornik datskich allehoryčnych nowelaŭ z relihijnym źmiestam. Pierakład x. P. T. (*).

III. Sceničnyja twory.

a) Literaturnyja nawinki:

12) Brasławič Piotra: „I nas razbudzili“ — pjesa ŭ 3-ch aktach (skanfiskawana).

13) Hrynkiewič Stanisłaŭ: „Žanimstwa pa radjo“ — pjesa ŭ 3-ch aktach.

14) Baškir Janka: „Hurtok“ — kamedja ŭ 1 dziei z sučasnaha žyćcia.

15) Wasileŭski Anton: „Dachapalisia!“ — prawincyjanalnyja abrazki z niadaŭniaj minuŭščyny.

16) Hałubok U.: „Sud“ — pjesa ŭ 1 akcie.

17) Harotny A.: „Lekary i leki“ — kamedja ŭ 1 dziei (*).

18) Ahranom Ulicin: „Sud nad trochpaloŭkaj“ — radawaja ahro-pjesa ŭ 1 akcie, pieraroblenaja dla Zachodniaj Biełarusi U. Pawałkowičam.

b) Nowyja wydańni starych tworaŭ:

19) Kupała Janka: „Paŭlinka“ — sceny z šlachockaha žyćcia ŭ 2-ch aktach.

20) Kupała Janka: „Adwiečnaja piešnia“ — dramatyzawanaja paema ŭ 12-ci prajawach.

21) Harecki Maksim: „Atruta“ — dramatyčny abraz u 1 dziei.

c) Pierakłady:

22) Ožeško Eliza: „U zimowy wiečar“ — scena z sialanskaha žyćcia ŭ 5-ci źjawach. Z polskaje mowy pierakłaŭ Włast (W. Łastoŭski).

(Dalej budzie).

J. S.

Hrupy sanacyjnyja h. zn. partyi, jakija padtrymliwajuć urad Piłsudskaha, iduć na wybary pad firmaj „Biespartyjnaha bloku supracoŭnictwa z uradam". Na dziaržaŭnym spisku hetych „biespartyjnych partyjaŭ", jak pišuć hazety, budzie stajać kniaź Januš Radziwiłł, kniaź Zdzisłaŭ Lubomirski, hr. Bniński (abšarnik).

Ništo sabie kampanija! Kab u Polščy było stolki bahačoŭ, kolki biedakoŭ, to peŭnież hetyja hrupy ŭziali-b wierch.

Endeki daŭniejšaja „ósemka" idzie ciapier na wybary z niekalkimi prybudoŭkami, peŭnież uziaŭšy manapol na polski patryjatyzm u endeckim razumieńni. Endeki mohuć najści padporu ŭ abšarnikaŭ i polskim duchawienstwie, choć niekataryja polskija biskupy zahrywajuć z uradam.

Za redkimi wyniatkami ŭsie hetyja polskija partyi nia majuć adwahi i pakazacca na našaj wioscy, bo wiedajuć, što biełaruskija wioski ŭžo nie na stolki ciomnyja, kab dawali swaje hałasy na čužyja partyi.

Adrasy Wybarnych Kamitetaŭ Biełaruskaha Abjadnańnia Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ.

A. Akružnyja.

1) m. Świanciany, Wilenskaja 15.
2) m. Lida, Suwalskaja wul. 12-5, skryn. pašt. 44.
3) m. Nawahrudak, Wialiki-Rynak № 37 (Jan Karpinski).
4) m. Waŭkawysk, Šyrokaja 115 Juljan Naruš.
5) m. Biaroza-Kartuskaja, Rynkowa-Tatarski zaw. 4.
6) m. Horadnia, Bryhidzkaja 22.
7) m. Bielsk-Padlaski, Kaściuški 35 Marcin Takarewič.

B. Pawiatowyja.

8) m. Brasłaŭ, Piłsudskaha 26, K. Juchniewič.
9) m. Hłybokaje, Łomžynskaja 49.
10) m. Biełastok, Sukiennaja 5-4, A. Šumskaja.
11) Wałožyn, Zarečča. Bałaška Janka.
12) m. Maładečna, Zamkowaja 57, Bubień Ihnat.
13) m. Ašmiana, zašc. Asinaŭka, Tarčeŭski Janka.
14) m. Wialejka, Słabodka № 40 Zinowiej Kalada.

C. Wałasnyja.

1) pošta i wioska Miedniki, paw. Wilenski, A. Waškiewič.
2) pošta Kaścieniewičy, w. Jerchi, paw. Wialejski, Jan Čykoŭski.
3) pošta Wišniewa, paw. Swiancianski, wioska Ipiahlica, W. Tumaš.
4) pošta Pałačana, paw. Maładečanski, w. Karali, J. Sakałoŭski.
5) pošta Smarhoni, paw. Ašmianski, w. Šutawičy, W. Šutowič.
6) pošta Łužeckaja, paw. Dziśienski, wioska Rukaŭki, Was. Hlinski.
7) pošta i m-ka Łužki, Harmanaŭskaja wul. 30, Uładzimier Pawulski.
8) pošta Radaškawičy, wioska Wałoki, dom Piotry Tkačyka.
9) pošta i m-ka Juraciški, paw. Wałožynski, Kanst. Swietawastokaŭ.
10) pošta Biełastok, paw. Biełastocki, wioska Fasty, A. Hideŭski.
11) pošta i m-ka Krasnaje, Radaškaŭskaja wul., Mikałaj Bułda.
12) pošta Miedniki, paw. Wilenska-Trocki, wioska Nowosiłki, F. Bajarowič.
13) pošta i m-ka Stoŭpcy, Wilenskaja wul. 68-a, Michaś Bartašewič.
14) pošta Łaša, paw. Horadzienski, wioska Kuncaŭščyna, Klemans Salej.

Nowyja wybarnyja spiski (lista państwowa). Padajom nowyja spiski, pryniatyja na dniach Hałoŭnaj Wybarnaj Kamisijaj u Waršawie:

№ 7 atrymała polskaja partyja N. P. R. (Narodnaja Rabotnickaja Partyja).

№ 8 maje ŭkrainski „Siel-Rob" (Ukrainski Sialanska-Rabotnicki Sajuz), partyja bliskaja pa duchu da byłaj biełaruskaj Hramady.

№ 10 atrymaŭ špisak polskaha „Stronnictwa Chłopskiego".

№ 11 atrymali manarchisty. Hetyja, što chočuć karala, a z im razam misć i pańščyny.

№ 6-ha i 9-ha nia budzie zusim, dziela mahčymych nieparazumieńniaŭ pry čytańni numaru (šostka).

Numar Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ, kudy ŭchodzie naša Biełaruskaje Abjadnańnie, — jašče nie padadzieny ŭ Hałoŭnuju Wyb. Kamisiju i dziela hetaha niawiedamy.

Kania kujuć — žaba nahu padstaŭlaje. Jak padaje „Dz. Wil." u Nawahradzkim paw. paŭstaje nowaja byccam biełaruskaja hrupa, na čale jakoj staić wučyciel — Čatyrka. Maje jon iści na wybary swaim asobnym špiskam. Wyhladaje heta na „partyju" kališniaha „Zialonaha dubu", jakaja ŭ 1922 h. ani adnaho hołasu nie dastała. Aby ludziej tumanić!

Razumniejšy ŭ hetym kirunku akazaŭsia p. Mamońka, bo na wybary zusim nia jdzie.

Niaboščyki ŭstajuć. Kali Palaki pryłučyli Wilenščynu da Polščy praz t. zw. Wilenski Sojm, to tady istnawała partyja adwakata Mickiewiča p. n. „Odrodzenie". Ciapier hetaja polskaja partyja prabuje naŭcupywać hrunt u Swiancianskim paw., ale ničoha niešta nia wychodzie, dyk prydziecca niaboščyku wiarnucca ŭ mahiłu, abo adradzicca dzie na hruncie nie biełaruskim.

Ahułam partyi rastuć, jak hryby pašla doždžu. Ale dziela taho, što hetyja hryby pierawažna pajaŭlajucca na świet užo čarwiwymi, to j prapadajuć niezamiečanymi.

Z biełaruskaha žyćcia.

Da pracesu Hramady. Jak padajuć niekatoryja hazety, sudowyja ŭłady majuć raźbić praces Hramady na niekalki hrupaŭ, jakija buduć sudžany pa roznych akružnych sudoch. Praces het. zwan. wilenskaj hrupy, naličwajučaj 56 asob, adbudziecca ŭ kancy lutaha. Z ich b. pasły — Taraškiewič, Rak-Michajłoŭski, Wałošyn, Miatła, b. dyrektar himnazii Astroŭski, hr.hr. Šnarkiewič, Akinčyc, Bursewič—abwiniajucca pa art. 110, 51 i 102 (č. II) artykułach K. K.

A. Łuckiewič prydzieleny da druhoj hrupy ŭ 44 asoby: Aleksandar Koŭš, Uładysłaŭ Nowakoŭski, Jan Kuźmič, Kłaŭdyja Hočko, Mikałaj Jakimowič, Wincuć Šuškiewič, Jazep Balicki, Uładzimir Padbudzika, Pawał Drahun, Michał Kołpak, Jan Kot, Jazep Patapčuk, Uładzimier Hmyr, Bazyl Škodzič, Ściapan Ščyhlinski, Uładzimir Charkiewič, Stan. Jankoŭski, Alaksandar Patocki, Jan Hiełda, Alaksandar Zdaniuk, Pawał Biełamyz, Marcin Kozič, Symon Sawaniec, Pawał Jakubčyk, Siarhiej Siniak, Michał Jachimowič, Ihnat Šaško, Alaks. Marčyk, Ant. Sakałoŭ, Michał Nikifaroŭski, Kanstancin Łabučka, Ściapan Stocik, Kanstancin Smaniła, Michał Šapiel, Jan Warankowič, Anatol Daniłowič, vel Kalaha, Alaks. Antanowič, Wincuś Sałyha, Wincuś Krupica i Ihnat Marmyš — jakija abwinawačwajucca pa 102 art. časć II i III K.K.

Ściapan Kulina-Kulinoŭski abwinawačwajecca pa 109 art. č. II i III K.K.

Ściapan Kazačonak, Michał Kawałoŭ, Nikanor Karalewič, Mark Kaniłowič—abwinawačwajucca z art. 102 č. II, 49, 499, 51 i 455 K.K.

Sprawa d-ra Turonka. 26 studzienia ŭ Wilenskim Apelacyjnym Sudzie buduć razhladacca až 7 sudowych presawych spraŭ d-ra Turonka, b. Redaktara „B. Krynicy". Baronić adwakat Rodziewič.

Kanfiskata Pa zahadu Kamisara Ŭradu ŭ Wilni kanfiskawany numar „Сялянскай Нівы" z dn. 1/I za źmiaščeńnie byccam niazhodnych z praŭdaj wiestak. Adkaznaść redaktara praduhledžwajecca pa 129 i 154 art. K. K.

Biełaruskaja lekcyja, 15 studnia ŭ sali T-wa Biełaruskaj Škoły hr. Kościewič pračytaŭ lekcyju na temu „Trahiedyja biełaruskaj intelihiencyi". Lektar zakranuŭ sučasnaje ciažkaje stanowišča našaj intelihiencyi jak tut u Biełarusi Zachodniaj, tak i ŭ Radawaj Biełarusi. Źmiest lekcyi prybliznа taki: Intelihiencyja naša ŭ ciažkim zmahańni za materyjalny byt nia moža skirawać swaje siły ŭ naležnym kirunku. Adzinki mužycija np. zdolnaści da literaturnaha tworstwa, prymušany zajmacca publicystykaj i ahułam pracawać u hazetach, u jakich pad naciskam roźnych zakulisnych dziejnikaŭ prymušany wystupać adzin prociŭ adnaho, choć hety wystupleńni majuć charaktar štučny, bo nia wyjaŭlajuć sapraŭdnych nastrojaŭ u zhodnym sužyćci našaj nowaj intelihiencyi (asabliwa studenckaj). Hetak tut u Biełarusi Zachodniaj. Za čyrwonym kardonam nakolki intelihiencyja čuje siabie lepiej materyjalna — natolki jašče bolš maralna źwiazana ŭ swajej tworčaj pracy. Twaryć tam treba pa zahadu, u kirunku, pieradusim, wychwalańnia nowaha stroju z jaho dyktaturaj proletaryjatu i wajnoj klasaŭ.

U swaim zakančalnym wywadzie lektar prapanuje šukać šlachu abjadnańnia našych intelektualnych siłaŭ z metaj zhodnaha supracoŭnictwa biaz roźnicy partyjnaj prynaležnaści.

Na dyskusyju achwotnych nie znajšłosia, a hetym samym, treba dumać, prysutnyja z lektaram zhadzilisia.

U Wilenskim radjo adbylisia nowyja 2 lekcyi pračytanyja Adolfam Zianiukom: pieršaja z ich 12 studnia, u jakoj lektar znajomiŭ słuchačoŭ z najwažniejšymi prajawami biełaruskaha arhanizawanaha žyćcia na poli kulturnym u sučasny mament; druhaja lekcyja 13 studnia paświacilasia hutarcy ab staroj biełaruskaj kultury z asabliwym naciskam na biełaruskaje drukarstwa. Lekcyi apracawany byli wielmi staranna. Možna tolki mieć peŭnuju zaściarohu da roli p. Umiastoŭskaha ŭ „Našaj Niwie" (Lekcyja z dn. 12.I 28 h.)

Treba škadawać, što ŭ sučasny mament naša wioska jašče mała aznajomlena z hetym wialikim wynachodam radja. Toj, chto sabie kuplaje radjo-aparat, unosić u swaju chatu šmat nia tolki pryjemnaj zabawy i radaści, ale, pieradusim, wializarnuju karyść u formie lekcyjaŭ na roznyja temy. Dla ziemlarobskaj haspadarki apračа adpawiednych lekcyjaŭ daje takža radjo wialikuju pomač praz pawiedamlańnie ab pahodzie na zaŭtrašni dzień. Kali jašče ciapier uziać pad uwahu ŭwiadzieńnie biełaruskaj mowy na Wilenskaj radjo-stancyi, to značeńnie hetaha cudoŭnaha wynachadu dla našaj wioski nabiraje asabliwaj wahi.

Z Niezaležnaj Litwy.

U Koŭna pryjechaŭ kurjer ministerstwa zamiežnych spraŭ Polščy hr. A. Tarnowski. U dzień swajho pryjezdu ŭručyŭ jon Waldemarasu prapazycyju polskaha ŭradu ab raspačаćci pierahaworaŭ. Litoŭski ŭrad prystupiŭ da razhladu hetych prapazycyjaŭ i ŭ hetym jašče tydni daść adkaz.

— Minister aświety, Šakienis, zajawiŭ žurnalistam, što pry apracawańni budžetu na sialetni hod sum, praznačanych na dapamohi škołam nacyjanalnych mienšaściaŭ u Litwie, nie pamienšyli. Na zapytańnie ab škołach polskich minister skazaŭ, što wučniam polskaj nacyjanalnaści biazumoŭna budzie dadziena, jak i dahetul było, mahčymaść atrymać pačatkawuju aświetu ŭ rodnaj mowie i ŭ polskaj škole. Padčas prawierki nacyjanalnaści wučniaŭ pa dakumentach, lik polskich wučniaŭ akazaŭsia zusim małym. Nia hledziačy adnak na heta polskija siarednija škoły i wučycielskija kursy buduć i dalej istnawać. Usim hetym škołam urad daje dapamohi. A što moža polski minister aświety skazać ab biełaruskich škołach u Polščy?

Pahałoski ab litoŭska-polskich pierahaworach. Pawodle wiestak z Ryhi, Waldemaras, pa atrymańni noty polskaha ŭradu ab pierahaworach, sklikaŭ pasiedžańnie Rady Ministraŭ, jakoje było paświačana specyalna razhladańniu polskaj noty. Pawodle infarmacyi asob, zbližanych da Waldemarasa, adkaz budzie nastupny:

Litoŭski ŭrad zhadžajecca na Ryhu, jak na miesca pierahaworaŭ.

Sprawu punktu pieršaha, adnosna paćwierdžańnia hranicaŭ, pakidajuć biez adkazu, ćwierdziačy, što hranicy niama, jość tolki demarkacyjnaja linija.

Litoŭski ŭrad zhadžajecca na punkty 2, 3 i 4 polskaj noty, adnosna paštowaj, čyhunačnaj i tranzytnaj kamunikacyi.

Nakolki hety pahałoski praŭdziwy—budučynia pakaža.

Z zahranicy.

Radawaja Biełaruś. U Miensku, zhodna z pastanowaj Centralnaha Kamitetu Kamunistyčnaj Partyi Sawieckaj Biełarusi, wosiańniu sialetniaha hodu, paśla wybaraŭ u Sawiety, budzie sklikany źjezd pradstaŭnikoŭ polskaha i łatwijskaha sialanstwa, pražywajučaha ŭ Sawieckaj Biełarusi.

— Na ŭsim abšary Saw. Biełarusi ŭ sučasny mament jość 14800 biezrabotnych. U paraŭnańni z minułym hodam lik biezrabotnych pawialičyŭsia na 2 z pałowaj tysiačy. Urad asyhnawaŭ 2 milijony 180 tys. rubloŭ na zmahańnie z biezrabоćciem.

Łatwija. Prezydent Łatwii Zemgals dawieryŭ stwareńnie nowaha ŭradu pasłu z demakratyčnaha centru Jurašeŭskamu. U skład kabinetu ŭwachodziać 4 siabroŭ prawicy. Ministram sprawiadliwaści budzie Niemiec Magnus, a ministram zamiežnych spraŭ — Balodis, dahetulašni łatwijski pasoł u Koŭnie. Takim čynam uradowy kryzys u Łatwii zakončyŭsia pieramohaj prawicy.

Italija. U Rymie atrymali z Maskwy aficyjalnaje pawiedamleńnie, što Sawiecki ŭrad wydaŭ na Papieža prysud śmierci za toje, što Papież daje hrašowuju dapamohu kontrrewolucyjaneram. Hety papiarowy prysud śmierci, taksama jak i sawieckaja niadaŭnaja prapazycyja ŭ Ženewie ab razaružeńni, tolki aśmiašaje sawiecki ŭrad. Takija žarty nia mohuć nie padrywać aŭtorytetu silnaj ŭłady. Pa apošnich wiestkach sawieckija ŭłady zapiarečyli, byccam jany pasyłali Papiežu taki prysud.

Niamieččyna. Mytnyja ŭłady ŭ Kili zadziaržali 11 wahonaŭ usialakaha rodu aružža i amunicyi, praznačanaj na pahruzku narweskaha karabla „Aker". Hetaje aružža manilisia wysłać u Kitaj, praŭdapadobna na padmohu kamunistym.

Hrecka-baŭharskaja hranica 10 studnia sioł. h. była świedkam krywawych padziejaŭ pamiž hreckimi stralcami i hrupaj baŭharskich kamitadžaŭ, pad kiraŭnictwam Stojanawa. Sutyčka trywała 3 hadziny. Stojanawa i 4 siabroŭ jaho hrupy zabili, 3 ranienych uziali ŭ pałon.

Francyja. Francuski ŭrad maje namier padać prajekt ab aryšcie piacioch kamunistyčnych pasłoŭ i čakaje tolki mamentu stwareńnia prezydyjumu parlamantu. Nia nadta-ž swabodna i ŭ ichniaj swabodzie!

— Pawodle apošnich wiestak francuski ŭrad zažadaŭ aryštu 5 kamunistyčnych pasłoŭ. Pasiedžańnie ŭ hetaj sprawie było wielmi burnaje. Adnak bolšaściu hałasoŭ prajekt hety pryniaty i biezadkładna ŭwiedzieny ŭ žyćcio. Dwuch pasłoŭ aryštawali pry wychadzie z sali naradaŭ.

Sawiety. Sawiecki ŭrad pastanawiŭ usich hałaŭniejšych pawadyroŭ apazicyi sasłać u Sibir biaz sudu nad imi. 30 siabroŭ apazicyi atrymała ŭžo prykaz wyjezdu z Maskwy. Pamiž imi znachodziacca b. kamisar unutranych spraŭ Biełabarodaŭ, kamisar Smilha i inšyja. Byŭšy pasoł sawiecki ŭ Paryžy, Rakoŭski, budzie wysłany ŭ małuju wiosku ŭ Wiackaj hubernii. Ad hetaj wioski da žaleznadarožnaj stancyi 500 kilometraŭ. Trocki, Kamieniew i Zinowjew taksama čakajuć swajej čarhi.

— 9 studnia ŭ Maskwie adbyłasia narada kamisara zamiežnych spraŭ Čyčeryna z pasłom sawieckim ŭ Koŭnie Arosiowym. Hawaryli ab budučaj polska - litoŭskaj kanferencyi a takža ŭ sprawie Wilni. Abydwa dyplamaty wykazalisia za ŭłučeńnie sprawy Wilni ŭ prahramu kanferencyi.

— U Maskwie, jak pawiedamlaje karespandent „Kurjera Waršaŭskaha", hrupa žurnalistaŭ źwiarnułasia da kamisara ŭnutranych spraŭ z prośbaj ab dazwole na arhanizacyju prywatnaj hazety. Kamisar maje na heta zhadzicca.

Kali zhodzicca—budzie heta pieršaja prywatnaja hazeta ŭ Sawietach. Nie warožym adnak jej doŭhaha žyćcia, a redaktaru i supracoŭnikam doŭhaj swabody, bo niezaležnaja presa — heta nialekaja niebiaśpieka dla ŭsialakaj dyktatury.

DA NAS PIŠUĆ.

TREBA ARHANIZAWACCA—JAŠČE NIA POZNA!

W. Ruščany, Biełast. paw. — Pradwybarnaja haračka achapłaje wioski. Ahitatary ūsialakaha rodu padychodziać i sułać kožny ad siabie załatyja hory. Za kim-ža tut išci i kaho słuchać? Chto zapraŭdy paciahnie ŭ swoj bok hušču narodnuju? Woś jakoje pytańnie zjaŭlajecca ciapier u haławie kožnaha Biełarusa.

Kab ahitacyja takaja ci inšaja mahła paciahnuć za saboju narod, pawinna stwaryć, pawinna wyklikać adpawiedny nastroj u masach narodnych.

Kab mahčy pierakanać kahości, ułažyć u čužuju dušu swoj pahlad asabisty, treba ŭmieć padyjści i nastroić, treba u dušach znajści sapraŭdy niešta takoje, za što možna było-b zakinuć i začapić ahitatarskaje słowa. Nia ŭsiakaja ahitacyja — heta zrazumieła — znajchodzie ŭsiudy spahadliwy sabie hrunt.

Jakaja-ž tady dola biełaruskaj pradwybarnaj ahitacyi na hruncie biełastockim? Adkaz prosty: nieadnolkawy hrunt i nieadnolkawa budzie i dola i skutak ahitacyi.

Rachawać na toje, što biełaruskija ahitatary zdolejuć ciapier — u apošni čas — padhatowić niwu da swajho pasiewu, užo ciažka, a mo' — chočacca skazać — i niemahčyma. Tamu wypadzie tolki śćwierdzić užo istnujučuju tut psychozu (nastroj dušeŭny) i sudzić pawodle jaje.

Kruhom Biełastoku, jak wokam kinuć, razciahnuliś wioski biełaruskija. Ale ci daŭna świecić nad imi soniejka świedamaści narodnaj? Na-žal, tolki słabieńkija pramieńni ŭ apošnich hodach prabiwalisia siul-tut praz ciemru hustuju. „Polskaja" i „ruskaja" wiera skasawała, jak maroz traskučy rečku žywuju lodam hrubym, dušy ciomnych sialan biełaruskich. Treba-ž było tady šmat pracy, kab razahnać tyja tumany hustyja, kab dać dostup rodnamu žyćciatworčamu soniejku praświety biełaruskaj.

U prošłym hodzie pawiejaŭ i nad wioskami tutejšymi ściah Hramady. Zawarušyliś, zakipieli jany i zdawałasia świedamaść narodnaja rasła, jak kažuć maskali, „nie pa dniam, a pa časam". Ale heta tolki zdawałasia, bo kali prašumieła, prajšła Hramada, u wioscy jznoŭ astałasia, jak było i daŭniej, „raźbitaje karyta". Świedamaść narodnaja wysoka nie padniałasia.

Siahońnia ŭ pradwybarnaj ahitacyi ŭžo nia wieje ściach Hramady, ale wieje duch Hramady. I o, „ironija losu"! Ciamniejšyja prawasłaŭnyja, zatym što siabie ŭważajuć (ličać) „ruskimi", robiacca časta ŭ hušču našaj narodnaj, niwaj, hruntom da pasiewu idejaŭ hramadzkich!—A ŭsio heta robić što?— ciemnata.

Duchawienstwa tutejšaje prawasłaŭnaje, nie ŭ imia intaresaŭ narodnych biełaruskich, nia ŭ imia intaresaŭ sacyjalnych narodu, ale ŭ imia niejkaha niawyraznaha relihijnaha sentymentu zaklikaje narod da hałasawańnia. Razumiejecca, što i z hetaha boku padyjści tak-ža možna da peŭnaj častki narodu i wymanić hałasy na swaju karyść. Tutkaj užo rusyfikacyja zusim wyraznaja.

Što datyča masaŭ wiaskowych katalickich, dyk tutaka, łozunhi biełaruskaj ahitacyi, prosta skazaŭšy, nia majuć nawat za što začapicca. Ciemnata swaim paradkam nie daje dostupu, a „polskaja wiera" adharadžywaje da rešty ŭsiakaje parazumieńnie. Tut, majuć šyrokuju swabodu polskija ksiandzy nacyjanalisty. U Charoščy, a hetak čuć i dalej, *ambona farmalna stajecca trybunaj palityčnaj*. Ab Ewanhielii ciapier pierastali hawaryć, adna tolki palityka. Razumiejecca, što kryk probašča nia ŭsim traflaje da pierakanańnia, ale ŭsiož-taki biaz skutku nie astaniecca. Inšyja našyja biełaruskija „Palaki" pojduć z lewymi polskimi partyjami. A što astaniecca našaj biełaruskaj ahitacyi? Wielmi i wielmi mała. — A ŭsio heta robić iznoŭ taja-ž ciemnata.

Ot-ža partyi biełaruskaha bloku ahitujučy na hruncie biełastockim niachaj pomniać, što praca padhatoŭčaja dahetul była słabaja i što kali užo chočuć sabie niešta tut zdabyć, tady *musiać u hety apošni čas asabliŭšuju žwiarnuć uwahu i napiać usie swaje siły na prabudžeńnie jak biełaruskanacyjanalnaje, tak i partyjna-palityčnaje tetejšaha narodu.*

Ab Paŭlukiewičach, Umiastoŭskich, Mamońkach hawaryć nia budu, bo ab ich tutka nijakich čutkaŭ niama-ž.

Chłopčyk z pad Charoščy.

BIEŁARUSKI SPEKTAKL.

M-ka Świr, Świancianskaha paw. Dnia 8 studnia s. h. starańniem Hurtka Biełarusk Instyt. Hasp. i Kultury, byŭ zładžany spektakl - wiečaryna. Adyhrana „Wybary staršyni" kamedyja J. Byliny, paśla čaho byli ahulnyja tancy.

Pjesa była wykanana pa mastacku; u hałaŭniejšych rolach pryniali ŭdzieł asoby nastupnyja: Fłor Jerafiejaŭ, Zyhmunt Ašakiewič, Jazep Karecki, Raman Bryčyk, Michaś Karecki, Alžbieta Wiarbickaja, Tadora Siahień i inšyja.

Hladzielnikaŭ było mnoha; wielmi byli zacikaŭleny chodam ihry.

Z wialikim trudom prychodziłasia dastawać pierad spektaklam nieabchodnyja rečy dla ihry, ale što patrebawałasia ŭsio dastali, choć pad załoh.

Dyk woś pakazali my, što možam pracawać na kulturnaj niwie, što z wiaskowaj moładzi možna znajšci zdolnyja artystyčnyja siły.

Dziakujem Wam moładź za Wašu ščyruju pracu i žadajem, kab Wy ŭ dalejšym ciahu pracawali dla swajej adradženska-nacyjanalnaj kultury.

Winckowič.

Pčalary-Biełarusy!

Dawodzim da Wašaha wiedama, što padadziena prośba da Kamisara Ŭradu ab dazwole na sklikańnie ŭ dzień 24-ha studnia h. h., a hadzinie 3-aj p. p. u pamieškańni Biełaruskaha Kooperatyŭnaha Banku — Wilnia, wul. Wilenskaja 8 — ahulnaha arhanizacyjnaha schodu „Biełaruskaha Pčalarskaha Kooperatyŭnaha Tawarystwa pad nazowam „Pčała".

Tawarystwa budzie:

1) Kuplać i pradawać usie prylady i materjały, nieabchodnyja ŭ pčalarskaj haspadarcy.

2) Arhanizoŭwać pierarobku i zbyt pčalarskich praduktaŭ.

3) Arhanizoŭwać wystaŭki.

4) Zakładać nawukowyja i daśledčyja stancyi, uzarowyja pasieki, škołki rasawaje pčały i plantacyi miadowych raścin.

5) Zakładać škoły, biblijateki i druhija aświetna-ŭzhadawaŭčyja ustanowy.

6) Wydawać pčalarskija časopisi i knižki, arhanizoŭwać kursy, lekcyi i h. d.

Hetaja pieršaja Biełaruskaja Pčalarskaja arhanizacyja ŭ Zachodniaj Biełarusi.

Braty-Pčalary! — Usie, chto choča padniać kulturny rowień swajej pčalarskaj haspadarki, paśpiašycie pryniać udzieł u arhanizacyjnym schodzie; paśpiašycie zapisacca ŭ siabry Tawarystwa. *Inicyjatyŭnaja Hrupa.*

Z Wilni.

Kanfiskaty. Pa zahadu Kamisara Ŭradu na m. Wilniu skanfiskawany Nr. 1 z dnia 15 h. m. tydniowik „Życie Ludu" za źmiaščeńnie stacci p. z. „Afiarnaść litoŭskaha hramadzianstwa".

14 studnia skanfiskawana tak-ža časopiś litoŭskaja p. z. „Vilniaus Aidas" za stacci „Niazwyčajny wid" i „Achwiary". Redaktaru pahražaje adkaznaść z art. 1 Rasparadžeńnia Prezydenta i art. 50 nowaha presawaha zakonu.

ADDZIEŁ DLA NAŠYCH DZIETAK.

Z. ČARSKAJA.

Praŭda Halusi.

(Pierakład B. S.)

(Dalejšy praciah).

Świtaje. Nad chatkaj Hali zaświaciła soniejka.

Na strachu spuściłasia wialikaja pryhožaja ptuška.

— Chto tam płačyć? — zapytałasia.

Hlanuła ŭ wakonca i ŭbačyła dziaŭčynku.

— Pryhožaje dzicia! — skazała ptuška, machnuła kryllami j sieła na waknie pobač z Halaj.

— Čaho płačyš, dziaŭčynačka? — zapytałasia ptuška j zastukała dziubkam u wakienca.

Hala zirnuła na ptušku, ubačyła jaje dobryja, kruhłyja wočy, pačuła da jaje dawier i raskazała jej usiu swaju sumnuju historyju. Ptuška pažaleła sirotki j skazała:

— I ja, i ty — sami znachodzimsia na świecie. Sumna j ciažka nam, a razam moža być lahčej. Siadź, dziaŭčynka, na maje plečy, i ja palatu z taboj u ciopłyja staronki, dzie pachnuć cudoŭnyja kraski, dzie znachodziacca nieprachodnyja pušču, dzie na bierazie raki hrejucca na soncy krakadyli, a wialikija słani celymi stadami chodziać da wadapoju. Ci chočyš laciеć sa mnoju, dziaŭčynka?

Hlanuła Hala kruhom sumnymi wočkami. Žal jej było rasstacca z biełaj chatkaj, harodčykam i ŭsiej wioskaj.

Ale raptam prypomniła sabie, što niama mamački, a biez jaje — niamiłaja i chatka, i harodčyk...

Zapłakała cicha i skazała:

— Waźmi mianie z saboj, dobraja ptuška, daloka zaniasi, choć na kraj świetu...

U hetuju samuju chwilinu Halka apynułasia na plačach ptuški, jakaja pániasła jaje ŭ pawietra.

Prad wačyma Hali mihali damy, kaścioły, miesty i wioski. Ludzi zdawalisia maleńkimi muškami. Ptuška lacieła što raz šybčej i što raz padymałasia wyšej.

Chmary addzialili ptušku j Halu ad usiaho świetu. Hala zakryła wočy j macniej prytuliłasia da ptuški.

Ptuška machnuła silniej kryllami j palacieła wysoka da sonca...

* * *

— Dzie znachodzimsia? — spytałasia Hala, kali ptuška spuściłasia na ziamlu.

Byli ŭ cudnym harodzie, siarod silnaha pachu krasak u alei, wiadučaj u pyšny zamak. Na tarasie widać było šmat ludziej z bronzawymi twarami. Miž imi siadzieŭ čaławiek z ahnistaj baradoj, u biełym turbanie na haławie, i z takimi srohimi rysami twaru, što Hala zadryžeła z strachu.

Akružajučyja jaho ludzi kłanialisia jamu i paŭtarali:

— Wialiki i mahutny ty, panie, mudry j pryhožy, najmahutniejšy ŭwa ŭsim świecie.

(Dalej budzie).

Praŭnyja parady.

Dur-ko.

Pytańnie. Ci možna ŭ prawasłaŭnych dastać razwod, kali žonka nia choča słuchać swajho muža?

Adkaz. Niepasłušnaść mužu nia jość powadam da razwodu.

Bar-a

Pytańnie. Jość nas 2 bratoŭ i matka. Baćka naš pamior u 1916 h. Brat moj z žonkaj wyjždžaje ŭ Ameryku i choča pradać swaju čaść ziamli i les. Ci moža jon heta zrabić, kali matka nie pazwalaje, bo heta jaje ŭłasnaść, a baćka naš byŭ tolki prymakam?

Adkaz. Kali ziamla i les jość asabistaj ułasnaściaj Wašaj matki, to jasna što nia moža. Ale zaležyć tut jašče ad istnujučaha ŭ Wašaj staranie zwyčaju ab prymakach.

Naša Pošta.

J. Struju, Al. Alochnu, J. Ščasnamu, M. Sawickaj, A. Hryškiewiču, Bakunu i Strumiłłu. Prośbu spoŭnim.

Stanisławu Ž. Prymicie ad nas słowy spahadnaści za tyja ździeki roblenyja nad Wami našymi worahami. Šlach Waš, pa katorym idziecie, biazumoŭna prawilny. Prośbu Wašu spaŭniajem.

Janku T-k. Nadrukujem, literaturu pašlom.

Kl. Stepanianu. Hazetu Wam pašlom na warunkach, ab jakich wy pišacie. Prosim pisać karespandencyi i pašyrać „Biełaruskuju Krynicu".

A. K. z pad Wilejki. Z materyjałaŭ pastarajemsia skarystać. Hazetu pašlom. Na druhi raz prabujcie pisać karespandencyi ŭ biełaruskaj mowie.

A. Količu. Hazetu pašlom. Pa kalendar treba źwiarnucca ŭ kniharniu „Pahonia" Zawalnaja 7, prysyłajučy adnačasna hrošy.

Jul. Narušu. Wašu prośbu my pierasłali ŭ Centr. Wyb. Kamitet.

E. Ašub. Skarystajem z karespandencyi. Pišycie da nas čaściej. Kalendar moža wysłać bieł. Kniharnia (Zawalnaja wul. Nr. 7).

Biełajcu. Dadziom šyrejšy adkaz razhledziŭšy Wašu pracu.

Kutok śmiechu.

— Moryc, čamu ty taki zły?

— Mnie treba raźmianiać 100 zł.

— Nu, dyk što-ž tut strašnaha?

— Ničoha, ale ja hetych 100 zł. nia maju.

— Ci babuli akulary pawialičywajuć?

— Tak, moj darahieńki.

— Dyk zdymicie ich i adrežcie mnie, kali łaska, kawałak babki.

(„Gł. Prawdy")

Urad Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu ŭ Wilni padaje da wiedama hramadzianstwa, što ŭ niadzielu 22-ha h. m. u sali T-wa Bieł. Škoły, (wul. św. Hanny 2) a 6-aj hadzinie ŭ wiečary adbudzucca: 1) lekcyja na temu: **„Hazowaja i bakteryolohičnaja wajna ŭ światle prošłaści i budučyni"**, jakuju pračytaje kal. Šyran; 2) adyhrana budzie pjesa ŭ 2-ch akt. p. z. **„Na wioscy", 3) Tancy.**

ABWIESTKA.

Akruhowy Urad Ziemski ŭ Wilni

padaje da wiedama, što p. Ministar Rolnych Reformaŭ na prapazycyju Akruhowaha Ziemskaha Uradu prawioŭ u žyćcio pastanowy ŭstupu 4 art. 11 znowelizowanaj ustawy z dnia 31 lipnia 1923 h. ab scaleńni hruntaŭ i ZWOLNIŬ ad PŁATY za TECHNIČNYJA PRACY PRY SCALEŃNI HRUNTAU haspadaroŭ wioskaŭ u Daŭhinaŭskaj, Jljinskaj i Chacienčyckaj hminie Wialejskaha pawietu, z warunkam składańnia prapazycyi ab scaleńni ich hruntaŭ da dnia 31 śniežnia 1928 h., a tak-ža haspadaroŭ wiosak Rakoŭskaj hminy, Maładečanskaha pawietu z warunkam składańnia prapazycyi da Ŭradu Ziemskaha ab scaleńni ich hruntaŭ da dnia 31 śniežnia, 1929 hodu

(—) Łončynski
Prezes.

Redaktar Pawał Karuza. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarska, 1. Wydawiec Albin Stepowič.